

**Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
MISIJA NA KOSOVU**

**Određivanje privremenih mera
u građanskim parnicama na Kosovu**

**Izdanje 11 - SNPS
Decembar 2010.**

IZVRŠNI PREGLED

U ovom izveštaju se ispituje način na koji sudovi na Kosovu presuđuju u određivanju hitnih privremenih mera u kontekstu građanskih parnica. U izveštaju se zaključuje da, uprkos jasno propisanim zakonskim obavezama kako u međunarodnim standardima ljudskih prava tako i u pravnom okviru Kosova, sudovi često uz dužnu pažnju ne uzimaju odmah u razmatranje zahteve o uvođenju privremenih mera, a u mnogim slučajevima čak uopšte ne razmatraju ove zahteve. U izveštaju se napominje da je izricanje privremenih mera neophodno onda kada treba osigurati delotvornost konačne presude o osnovanosti zahteva. Izveštaj upozorava da kada sudovi ne uspevaju da marljivo i bez kašnjenja postupaju po ovakvim zahtevima, izvršenje konačne presude može biti izloženo značajnom riziku.

UVOD

Određivanje privremenih mera predstavlja važno i snažno pravno sredstvo koje je na raspolaganju parničarima, odnosno, strankama u građanskim parnicama. Svrha privremenih mera je očuvati prava i interese stranaka u sporu pred sudom, tako što se sprečava nastanak nepovratne štete ili gubitka pre nego što sud donese konačnu odluku o osnovanosti zahteva. Određivanje ovih mera češće se traži u onim predmetima koji se odnose na imovinske sporove ili potraživanje dugova; međutim, uvođenje ovih mera zahteva se i u predmetima koji se odnose na porodično pravo. Privremene mere se uglavnom izriču u obliku sudske zabrane kojom se stranka u sporu sprečava da raspolaže ili na drugi način koristi svoju imovinu dok se ne donese sudska odluka o osnovanosti predmeta. Privremene mere takođe mogu biti izrečene u obliku naloga o zamrzavanju određenih sredstava, ili njihovom konfiskovanju do donošenja sudske odluke, ili da se na sudu privremeno isplati određena suma novca.

Pravni okvir na Kosovu predviđa uvođenje ovih mera na zahtev stranke u parnici. Međutim, Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu (OEBS) uočila je da sudovi na Kosovu često ne uspevaju da blagovremeno i sa dužnom pažnjom postupaju po zahtevima za uvođenje privremenih mera, a i suviše je veliki broj predmeta gde sudovi uopšte nisu odgovorili na zahteve. OEBS izražava zabrinutost da ovi propusti predstavljaju povredu pravnog okvira na Kosovu, ali i da mogu predstavljati povredu međunarodnih standarda ljudskih prava. U tom cilju, ovaj izveštaj opisuje pravni okvir relevantan za donošenje sudskih odluka o određivanju privremenih mera, kako na međunarodnom, tako i na nivou domaćeg prava. U ovom izveštaju je takođe prikazana analiza jednog broja parnica koje je OEBS nadgledao tokom druge polovine 2010. godine. U završnom delu izveštaja iznesen je određeni broj konkretnih preporuka sudovima, Kosovskom institutu za pravosuđe i Sudskom savetu Kosova, čija je namena rešavanje problema otkrivenih tokom analize navedenih predmeta.

PRAVNI OKVIR

A) Međunarodni standardi ljudskih prava

Član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP) predviđa da prilikom utvrđivanja njegovih ili njenih „građanskih prava i obaveza, [...] svako lice ima pravo na pravedno suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.“¹

Nedavna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) pokazala je da privremene mere obično spadaju u domen „građanskih prava“ u skladu sa članom 6(1).² Sud je utvrdio da

„u okolnostima kada su mnoge od država ugovornica suočene sa ogromnim brojem nerešenih predmeta u svojim preopterećenim pravosudnim sistemima, što dovodi do izuzetno dugih sudskih postupaka, odluka sudije o uvođenju zabrane često se svodi na odluku o razmatranju osnovanosti tužbe u jednom znatnom vremenskom periodu, čak i za stalno, u izuzetnim slučajevima. Sledi da se često, na pripremnim ročištima i glavnim raspravama, donose odluke o istim 'građanskim pravima ili obavezama', te da imaju iste dugoročne ili trajne posledice.“³

Evropski sud za ljudska prava je takođe istakao da „[n]a osnovu materijala kojima sud raspolaže u pogledu zakonodavstva relevantnog broja zemalja članica Saveta Evrope, evidentna je široko rasprostranjena saglasnost o primenljivosti privremenih mera zaštite iz člana 6“⁴.

Kada se zahtev za određivanjem privremenih mera javi u kontekstu porodičnih sporova, takođe se podrazumeva primena člana 8 EKLJP, kojim se garantuje pravo na poštovanje „privatnog i porodičnog života“.⁵ ESLJP je uočio da „zbog same prirode i svrhe, zahtev za primenom privremenih mera pritvora, obično ima određeni stepen prioriteta, osim ako ne postoje konkretni razlozi da se tako ne učini.“⁶ „Sud smatra da

¹ Videti član 6(1), EKLJP.

² Videti *Micallef protiv Malte*, ESLJP, presuda od 15. oktobra 2009. godine, stavovi 31, 74-75 i 78-86.

³ *Ibidem*, stav 79.

⁴ *Ibidem*, stav 31. Takođe videti stav 85, u kom je ESLJP dao pravno mišljenje da „[k]ad god se primenom privremene mere može efikasno utvrditi građansko pravo ili obaveza koja je u pitanju, bez obzira na vremenski period tokom kojeg je na snazi, primenjuje se član 6.“

⁵ Videti član 8(1), EKLJP. Evropski sud za ljudska prava je dao svoje pravno mišljenje da „[i]ako je glavna tema člana 8 zaštita pojedinca od proizvoljnih akcija javnih organa vlasti, osim toga može da postoji pozitivna obaveza sadržana u delotvornom „poštovanju“ privatnog i porodičnog života te ove obaveze mogu da podrazumevaju usvajanje onih mera koje uređuju oblast odnosa između pojedinaca.“ Takođe videti *Bevacqua i S. protiv Bugarske*, Presuda ESLJP-a od 12. juna 2008. godine, stav 64.

⁶ Videti *Bevacqua i S. protiv Bugarske*, Presuda ESLJP-a od 12. juna 2008. godine, stav 68.

je neophodno u datim okolnostima uzeti u razmatranje zahteve za izricanjem privremenih mera uz dužnu pažnju i bez kašnjenja, kako bi se obezbedilo poštovanje prava na privatan i porodični život oba tužioca - i roditelja i deteta, što predstavlja dužnost organa vlasti predviđenih članom 8.⁷ ESLJP je doneo zaključak da su ukupne posledice rada sudova

„propust da se bez odlaganja usvoje privremene mere pritvora u onim situacijama koje nepovoljno utiču na tužioce [...] propust da se pomogne tužiocima, što je suprotno pozitivnim obavezama države prema članu 8 Konvencije kako bi se obezbedilo poštovanje privatnog i porodičnog života tužioca.“⁸

Kada se zahtev za privremenim merama javi u kontekstu imovinskog spora, isti podrazumeva primenu člana 1 Protokola 1 EKLJP. Ovaj član predviđa da

„[s]vako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine osim ako je to u javnom interesu i u skladu sa uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.“⁹

B) Pravni okvir na Kosovu

Zakon o parničnom postupku (ZPP) predviđa izricanje privremenih mera u kontekstu tri različite vrste sudskih postupaka: onih koji uključuju novčana potraživanja, onih koji se odnose na povraćaj određene imovine i onih koji proizilaze iz ostvarivanja prava i interesa vezanih za nenovčane nadoknade.¹⁰ Do izricanja privremenih mera dolazi onda kada tužilac iznese verodostojan dokaz, jer u slučaju da privremene mere nisu izrečene, tuženi može preduzeti radnje kojima će otežati ili učiniti nemogućim izvršenje prenosa vlasništva nad njegovom/njenom imovinom.¹¹ Ukoliko se iznese takva vrsta dokaza, sud „odmah [izriče] privremene mere.“¹²

Kod sudskih postupaka koji se odnose na novčana potraživanja, sud može da zabrani tuženiku¹³ da otuđi, sakrije, zaduži ili raspoláže njegovom/njenom imovinom, sve dok se ne dostigne novčana vrednost, odnosno iznos koji je dovoljan da se ispuni potraživanje, dok se ne donese konačna odluka o osnovanosti tužbe.¹⁴ Ipak, sud može izdati nalog tuženom da traženi iznos ili deponuje na sudu, ili neposredno isplati potražiocu, u visini iznosa dovoljnog da se ispuni potraživanje.¹⁵ Onda kada je tuženi

⁷ *Ibidem*, stav 73.

⁸ *Ibidem*, stav 84.

⁹ Član 1, Protokola Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Protokol 1), ETS 009, otvoren za potpisivanje 20. marta 1952. godine nakon što je izmenjen i dopunjen odredbama iz Protokola 11, ETS 155, koji je stupio na snagu 1. novembra 1998. godine.

¹⁰ Članovi 299-301, Zakon br. 03/L-006 o parničnom postupku, objavljen u kosovskim Službenim novinama, godina III/br. 38, 20. septembar 2008. (ZPP).

¹¹ Član 297, ZPP.

¹² Član 303, ZPP.

¹³ Termini 'podnosilac' i 'tuženi' ovde se odnose na stranku u sporu koja podnosi zahtev za uvođenje privremenih mera i na stranku u sporu koja ulaže odgovor na podneseni zahtev.

¹⁴ Član 299(1)(a), ZPP.

¹⁵ Član 299(1)(b), ZPP.

poverilac trećim licima, sud može izdati nalog trećim licima da ili deponuju svoja dugovanja na sudu ili da direktno isplate iznos potraživaču.¹⁶ U slučaju kada je tuženi vlasnik nekretnine, sud može izdati nalog da se predmetna imovina ponovo registruje, odnosno, stavi pod vrstu hipoteke dok se ne donese konačna odluka o tužbi.¹⁷

Kod onih sudskih postupaka koji se odnose na zahteve za povraćaj određene imovine sud može odrediti zabranu tuženom da otuđi, sakrije, zaduži ili raspoláže imovinom do donošenja konačne odluke o osnovanosti tužbe.¹⁸ S druge strane, sud može izdati nalog tuženom da svoju imovinu ustupi na sudu, odnosno da imovinu preda na raspolaganje tužiocu, na osnovu privremenih mera o bezbednosti imovine.¹⁹ Sud može odrediti zabranu tuženom da ošteti imovinu, te može njoj/njemu narediti da preduzme neophodne radnje kako bi sačuvaao/la vrednost imovine.²⁰ U sudskim postupcima koji proističu iz potraživanja u vezi ostvarivanja nenovčanih prava ili interesa, sud može odrediti zabranu tuženom da vrši određene radnje koje bi mogle naneti štetu tužitelju.²¹ Ipak, sud može izdati nalog tuženom da deponuje određenu sumu novca trećem licu, povereniku, dok sud ne donese konačnu odluku o predmetnom potraživanju.

Sud može da odredi privremene mere pre otpočinjanja sudskog postupka, kao i bilo kada tokom suđenja, „sve do potpunog izvršenja sudske odluke“.²² Zahtev za izricanjem privremenih mera podnosi se u pisanoj formi²³ u kojoj će biti navedene činjenice na kojima se zahtev zasniva, ali i gde će biti navedene privremene mere koje se zahtevaju.²⁴ Zahtev mora da se uruči tuženoj strani u sporu, koja ima sedam dana na raspolaganju da odgovori na zahtev pre uvođenja ikakvih privremenih mera.²⁵ Međutim, u slučajevima kada tužitelj izrazi potrebu za hitnim postupanjem, mogu se uvesti „temporalne [privremene] mere“ iako tuženom nije prethodno uručen zahtev,²⁶ u takvim slučajevima, jedan primerak odluke o primeni privremenih mera hitno se dostavlja tuženom, koji ima tri dana da odgovori od trenutka uručenja.²⁷

¹⁶ Član 299(1)(c), ZPP.

¹⁷ Član 299(1)(d), ZPP.

¹⁸ Član 300(1)(a), ZPP.

¹⁹ Član 300(1)(b), ZPP.

²⁰ Član 300(1)(c), ZPP. Sud takođe može da ovlasti tužioca da preduzme određene radnje koje se odnose na imovinu: član 300(1)(d)

²¹ Član 301(1)(a), ZPP. Kao što je slučaj kada se radi o potraživanju posebne imovine, sud i tada može da ovlasti tužioca da preduzme određene aktivnosti: član 301(1)(b).

²² Član 304(1), ZPP. U slučaju kada su privremene mere izrečene pre početka sudskog postupka, tužiocu će biti naloženo da sa sudskim postupkom otpočne u tačno određenom vremenskom roku „u roku ne kraćem od trideset (30) dana“: član 308(1).

²³ Član 304(2), ZPP. Međutim, u slučajevima kada se zahtev odnosi na „sudske postupke koji su na snazi“, zahtev za izricanjem privremenih mera može se usmeno izneti tokom zasedanja suda.

²⁴ Član 304(3), ZPP.

²⁵ Član 305, ZPP.

²⁶ Član 306(1), ZPP.

²⁷ Član 306(2), ZPP. Ročište se zakazuje po isteku vremenskog roka od tri dana, nakon donošenja konačne odluke kojom će sud ili „poništiti“ odluku kojom je odredio privremene mere, ili će već postojeću odluku zameniti novom odlukom kojom se određuju privremene mere: član 306(3).

ODREĐIVANJE PRIVREMENIH MERA U GRAĐANSKIM PARNICAMA NA KOSOVU

OEBS je u svojim zapažanjima uočio da, u predmetima koji se odnose na građanske parnice gde jedna od stranaka zahteva određivanje privremenih mera, sudovi često uopšte ne uspevaju da reše ove zahteve. Međutim, u slučajevima kada sudovi rešavaju ovakvu vrstu zahteva, isti vrlo često nisu marljivo i blagovremeno obrađeni, na način koji je propisan zakonodavnim okvirom.

Marta 2009, stranka je podnela zahtev za starateljstvo nad detetom rođenim u „faktičkoj zajednici“ sa tuženim. Kako se navodi, kada su se stranke razile, dete, tada mlade od godinu dana i još odojče, ostalo je pod starateljstvom podnosioca zahteva; međutim, ubrzo nakon raskida, porodica tuženog je od podnosioca preuzela starateljstvo nad detetom. Podnosilac tvrdi da je brigu nad detetom preuzela tuženikova majka, koja je u godinama i slabog zdravlja, pa shodno tome nije bila kadra da se na odgovarajući način brine o detetu. Ona tvrdi da je, usled neodgovarajuće nege, dete zadobilo ozbiljne zdravstvene probleme, koji su prouzrokovali hospitalizaciju. Podnositeljka je zahtevala određivanje privremenih mera, koje bi uključivale i vraćanje deteta pod njeno starateljstvo i izdavanje naloga da joj se isplati alimentacija, dok se njen zahtev ne reši. Prvo ročište nije održano do avgusta 2009, oko pet meseci nakon podnošenja zahteva. Sud nije uzeo u razmatranje zahtev stranke za privremene mere, kao ni tokom četiri sledeća ročišta, u oktobru i decembru 2009. i januaru i februaru 2010. Na ročištu u februaru 2010. završeno je sa procesom iznošenja dokaza i data je završna reč. Tokom 11-mesečnog trajanja procesa sud nijednom nije uzeo u razmatranje zahtev stranke za primenu privremenih mera.

ESLJP je zauzeo stanovište da, upravo zbog same njihove prirode i svrhe, zahtevi za mere privremenog starateljstva (nad decom) „moraju da se, u principu, tretiraju sa određenim stepenom prioriteta, osim ako postoje posebni razlozi da se to ne uradi.“²⁸ U gorenavedenom predmetu, zahtev se odnosio na privremene mere starateljstva nad vrlo malim detetom, naime odojčetom, čija je osnovna prehrana zavisila od podnositeljke zahteva. Pored toga, zahtev je prouzrokovao ozbiljnu zabrinutost za kvalitet brige koja je pružana detetu i uticaj na njegovo zdravlje. Uzimajući u obzir ozbiljnost ovog predmeta, sud je trebao da razmotri ovaj zahtev bez ikakvog odlaganja. Propust da se zahtev što pre uzme u razmatranje – u stvari, da se uopšte uzme u razmatranje – predstavlja očigledno kršenje međunarodnih standarda ljudskih prava i pravnog okvira na Kosovu.

²⁸ *Bevacqua i S. protiv Bugarske*, Presuda ESLJP-a od 12. juna 2008, stav 68.

Većina predmeta koje OEBS prati, a koji zahtevaju privremene mere, su imovinski sporovi. Takvi zahtevi predstavljaju jedinstven izazov sudovima na Kosovu, jer imovinski sporovi čine većinu zaostalih građanskih parnica i, kao takvi, često dugo ostaju nerešeni.²⁹

Podnosilac tužbe i tuženi su vlasnici susednih parcela nepokretne imovine i sporili su se oko njihovog pravednog razgraničenja. Septembra 2009. godine, podnosilac tužbe je podneo zahtev za privremene mere, tražeći od suda da spreči tuženog da i dalje ometa i koristi tužiočevu okućnicu, za koju ovaj tvrdi da je deo njegove imovine. Podnosilac tužbe tvrdi da, ako se ne odrede takve mere, postoji opasnost da bi tuženi mogao toliko izmeniti imovinu da bi to moglo da osujeti podneseni zahtev. Slučaj se nije pojavio na sudu sve do oktobra 2010. Na ročištu, sud je odlučio da se ova dva zahteva objedine, ali nije uzeo u obzir podnosiočev zahtev za privremene mere.

U navedenom primeru sud se, tokom trinaestomesečnog perioda između zahteva za privremene mere i najskorijeg ročišta, ni na koji način nije bavio ovim predmetom. Propust da se predmet uopšte uzme u razmatranje, na efikasan ili bilo kakav drugi način, predstavlja jasno kršenje međunarodnih standarda ljudskih prava i pravnog sistema Kosova. Pored toga, ovako se dovodi u pitanje i sama mogućnost donošenja konačne odluke.

Podnosilac tužbe je 1996. godine započeo postupak na opštinskom sudu za prenos vlasništva jednog dela svoje nepokretne imovine. Prenos je trebalo izvršiti u skladu sa sudskim nalogom koji mu je prethodio. Postupak je ostao neaktivan jedanaest godina, sve do 2007. kada je zakazano prvo ročište u ovom predmetu. Drugo ročište je zakazano za mart 2010. Međutim, 2008. godine, uoči drugog ročišta, pokazalo se da je spornu parcelu tuženik prevarom prepisao na treće lice. Juna 2010, podnosilac tužbe je zatražio privremene mere. Kao prvo, zahtevao je od nadležne kancelarije opštinskog suda da se uzdrži od legalizacije lažnog prenosa imovine, a kao drugo, da direkcija za katastarski registar, u vezi sa spornom parcelom, ne unosi nikakve promene u katastarske knjige. Sud nije odgovorio na zahtev za privremene mere tokom održavanja sledeća tri ročišta. Postupak još traje.

Kao što je napomenuto ranije u ovom izveštaju, ESLJP je zauzeo stav da sudovi moraju da razmatraju zahteve za izricanje privremenih mera „sa dužnom pažnjom i bez odlaganja.“³⁰ U navedenom primeru, činjenica da je prenos vlasništva nad

²⁹ Videti Evropska komisija, *Izveštaj o napretku Kosova za 2010*, SEC (2010) 1329, uz prpratno Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu i Savetu, *Strategija proširenja i glavni izazovi 2010-2011*, {COM (2010) 660}, str. 18, Brisel, 9. novembar 2010.

predmetnom parcelom bio predmet prevare, morala je podstaći sud na posebnu ekspeditivnost u rešavanju ovog predmeta. Propust suda da se, u ovakvim okolnostima, bavi zahtevom za privremene mere je posebno nečuven i mogao bi da obori presudu o osnovanosti zahteva podnosioca tužbe.

U maju 2010. godine, podnosioci žalbe su pokrenuli postupak za potvrđivanje vlasništva nad parcelom. Juna 2010. godine obratili su se sudu sa zahtevom da se tuženom zabrani izgradnja stambene zgrade na tom zemljištu, dok sud ne donese presudu o vlasništvu. Oni tvrde da su tuženi već preduzeli korake da dobiju dozvolu za izgradnju stambene zgrade. Početkom jula 2010, zahtev za privremene mere je primenjen na tužene. Krajem jula 2010. tuženi su uložili prigovor protiv izricanja privremenih mera i tražili od suda da poništi zahtev podnosilaca tužbe. Zakazana su ročišta za septembar i oktobar 2010, međutim, zbog problema sa odzivom, ročišta su otkazana i zahtev uopšte nije razmatran. Do dana pisanja ovog izveštaja, otprilike pet meseci nakon podnošenja zahteva za privremene mere, sud ga još uvek nije uzeo u razmatranje.

Važno je spomenuti da je, u navedenom predmetu, sud pokušao da reši zahtev za privremene mere. U najmanju ruku, tražio je odgovor od tuženih. Međutim, nije jasno zašto sud nije uzeo zahtev u razmatranje i doneo odluku. Ako je sud smatrao da nije bilo dovoljno osnova za nametanje traženih mera, jednostavno je mogao da odbije zahtev. Umesto toga, zahtev se ne procesuirao i još uvek je neizvesno šta će sa njim desiti. U međuvremenu, tuženi bi mogli da preuzmu nove korake prema izgradnji stambene zgrade, ugrožavajući na taj način rešenje ovog predmeta.

Juna 2009, podnosioci zahteva su započeli postupak kojim traže ponavljanje potvrde vlasništva, iz kojeg su, navodno, bili nepropisno isključeni. Oni tvrde da su tuženi obmanuli sud u pogledu svog postojanja i lokacije i da na osnovu toga imaju pravo na ponovljeno suđenje. Takođe su zahtevali i izricanje privremenih mera za sprečavanje tuženih da otuđe, opterete ili na bilo koji drugi način izmene „strukturu“ parcele poljoprivrednog zemljišta usred naslednog postupka. Tuženi tvrde da sud ne bi trebao da naloži bilo kakve privremene mere, naročito zbog toga što je već presudio u njihovu korist. Rad na predmetu se nastavio glavnom raspravom, u oktobru 2010. Faza iznošenja dokaza je završena, nakon čega je data i završna reč. Stranke sada čekaju na sledeću odluku ili presudu.

³⁰ *Bevacqua i S. protiv Bugarske*, Presuda ESLJP-a od 12. juna 2008, stav 73..

Gorenavedeni primer predstavlja složen činjenični sklop, u čijem središtu se nalazi već donesena i izrečena presuda o pitanju nasleđa. Međutim, složenost predmeta ne može da bude prepreka dosuđivanju i primeni privremenih mera. Zahtev se našao pred sudom i propust da se on razmotri predstavlja kršenje međunarodnih standarda ljudskih prava i pravnog sistema Kosova.

ZAKLJUČAK I PREPORUKE

Ovaj izveštaj ističe ozbiljne nedostatke u presuđivanju o zahtevima za privremene mere na sudovima na Kosovu. U predmetima koje je pratio OEBS, ti zahtevi niti su razmatrani brzo niti sa dužnom pažnjom. Sudovi, po svoj prilici, uopšte nisu uzeli u razmatranje takve zahteve. U nekim slučajevima, čini se da sudovi koji su se njima bavili, nisu mogli ili hteli da razlikuju zahteve za privremenim merama sa jedne strane, od zahteva o osnovanosti sa druge - i da razmotre prve nezavisno od potonjih.

Sudovi na Kosovu imaju pozitivnu obavezu da se bave zahtevima za privremene mere, revnosno i bez odlaganja. Zbog sam prirode i svrhe stvari, zahtevi za privremenim merama treba da se smatraju hitnim i treba ih tretirati sa određenim stepenom hitnosti. Nametanje takvih mera može da bude neophodno da bi se obezbedila efikasnost konačne presude o osnovanosti zahteva. Kad sudovi propuste da se neodložno i revnosno pozabave takvim zahtevima, izvršenje konačne presude može da bude dovedeno u pitanje. Nametanje privremenih mera će u mnogim predmetima predstavljati razliku između izvršenja i neizvršenja presude.

Sudovima:

- Obezbediti da se zahtevi za privremene mere obrađuju neodložno i sa dužnom pažnjom;
- Obezbediti da se sudije koje prosuđuju u predmetima u kojima se zahtevaju privremene mere upoznaju sa odredbama ZPK-a koje uređuju presuđivanje u ovakvim predmetima;
- Izraditi i sprovesti sveobuhvatnu i proaktivnu strategiju upravljanja predmetima u građanskim parnicama koji uključuju zahtev za privremene mere; i
- U potpunosti iskoristiti pripremni postupak kako bi se unapred predvidele radnje vezane uz zahtev za određivanje privremenih mera.

Kosovskom institutu za pravosuđe:

- Nastaviti sa obukom sudija o zakonodavstvu koje se odnosi na privremene mere; i
- Razmotriti mogućnost sveobuhvatnijeg usavršavanja sudija za poboljšanje veština upravljanja predmetima.

Sudskom savetu Kosova:

- Nastaviti sa obukom o upotrebi informacionih sistema za upravljanje predmetima; i
- Razmotriti mogućnost organizovanja obuke sudskog osoblja u primeni informacionih sistema u hitnim slučajevima kao što je primena privremenih mera.